

Plenum

Torsdag 9.6.2016 kl. 16.01—18.55

2.2. Muntlig fråga om familjeåterförening (Emma Kari gröna)

Muntligt spörsmål MFT 66/2016 rd

Muntlig frågestund

Talman Maria Lohela: Nästa fråga, ledamot Emma Kari.

Debatt

16.23 Emma Kari vihr: Arvoisa rouva puhemies! Lapsiasiainvaltuutettu on nyt todennut, että Suomesta on tullut maa, joka ei enää kunnioita lapsen oikeuksia. Sen lisäksi, että hallitus on leikannut suomalaisilta lapsilta, nyt heikennetään jopa sotaa pakenevien lasten oikeuksia. Perheen vieminen lapselta on julminta, mitä voi tehdä. Hallitus on viemässä sotaa pakenevilta lapsilta mahdollisuuden elää elämänsä vanhempiensa kanssa. Ministeri Orpon johdolla hallitus esittää perheenyhdistämisen tulorajojen käyttöön ottamista Suomesta turvapaikan saaneille, jopa yksin tulleille lapsille. Perheenyhdistämisen vaikeuttaminen entisestään tekee sadoista lapsista turvattomia, juurettomia ja yksinäisiä. Aiotteko te, ministeri Orpo, vetää esityksenne takaisin ja selvittää nyt kunnolla haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien toteutumisen nykytilanteessa Suomessa?

16.24 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, kun turvapaikkahakemuksia käsitellään, kun perheenyhdistämishakemuksia käsitellään, jokainen käsitellään yksilöllisesti, ja silloin otetaan huomioon erityisesti lapsen etu, ja se voi olla hyvin painavakin etu. On myös muita kriteereitä, kuten toimeentuloedellytys, joka itse asiassa ei ole uusi asia, se on ollut Suomen lainsäädännössä perheenyhdistämisen kriteeristöissä jo vuodesta 2006 lähtien. Sitä on viimeksi tarkastettu viime hallituksen aikana 2013, ja se on yksi niistä tavoista, joilla haluamme varmistaa sen, että perhe pystyy kotiutumaan myöskin niin, että perheenyhdistäjä voi omalla toimeentulollaan huolehtia perheestään. Se, että me olemme joutuneet antamaan esityksen, jossa perheenyhdistämisen kriteerejä edelleen tarkastetaan eli tiukennetaan, johtuu siitä, että meillä ei ole eurooppalaista yhtenäistä turvapaikkapolitiikkaa riittävällä tasolla. Me olemme oppineet viime vuoden aikana sen, että jos meillä on eroavaisuuksia muihin Euroopan maihin, (Puhemies koputtaa) erityisesti Pohjoismaihin, se voi aiheuttaa suurtakin liikettä (Puhemies koputtaa) muuttoliikkeessä, ja siksi me olemme joutuneetkin tekemään tämän esityksen.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

Punkt i protokollet PR 67/2016 rd

16.26 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt kuitenkin näyttää hyvin selvästi siltä, että lasten oikeudet eivät toteudu. Jokainen äiti ja jokainen isä tietää, että me tekisimme melkein mitä tahansa, että me saisimme olla oman lapsen kanssa. Viemällä perheiltä tämän mahdollisuuden, sen mahdollisuuden elää yhdessä, me ohjaamme ihmiset yhä vaarallisemmille reiteille, ja yhä useampi pakenija tällä hetkellä on nimenomaan nainen lastensa kanssa. Tässä tilanteessa EU:n tai perheen yhdistämisdirektiivin selän taakse meneminen osoittaa kyllä aika heikkoa johtajuutta ja myös heikkoa uskoa ihmisarvoon. Direktiivin tarkoitus oli nimenomaan parantaa lasten asemaa ja oikeuksia eikä heikentää niitä. Näin suuren heikennyksen tekemistä sotaa pakenevien perheiden oikeuksiin ei ehdotettu edes perussuomalaisten maahanmuuttokriitikkojen Nuivassa manifestissa.

Maahanmuuttovirastossa on kuitenkin ollut valmisteilla perheen yhdistämisen sähköinen asiointipalvelu, joka auttaisi nimenomaan niitä perheitä, jotka nyt eivät pääse suurlähetystöön jättämään hakemusta. Olisi hauska kuulla, ministeri Orpo, minkä takia tämän palvelun valmistelu on nyt laitettu jäihin, vaikka juuri tämä auttaisi näitä naisia ja lapsia pääsemään turvaan.

16.27 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin minusta saa väärän kuvan, jos sanoo, että Suomessa on nyt lakattu huolehtimasta lapsen edusta noissa turvapaikka- ja perheen yhdistämistapauksissa. Me olemme allekirjoittaneet kansainväliset sopimukset, ja minä luotan suomalaiseen oikeusvaltioon. Meidän lainsäädäntömme edellyttää lapsen edun huomioimista, ja minä olen aivan varma siitä, että suomalaiset viranomaiset tekevät nämä päätökset niin pitkälle lapsen etu huomioiden kuin se on mahdollista, mutta heidän tulee noudattaa lakia.

Nyt tämä keskustelu on lähtenyt liikkeelle eräästä julkisuudessa olleesta tapauksesta, ja on sinänsä valitettavaa, että nämä asiat ja yksityiskohdat ovat julkisuuslain piirissä, ne ovat salaista tietoa, eli maahanmuuttoviranomaisilla ei ole myöskään oikeutta tuoda kaikkia näihin tapauksiin ja tähänkin tapaukseen liittyviä yksityiskohtia esille. Mutta ei voi silti tehdä johtopäätöksiä eikä sanoa, että Suomessa ei lapsen etua näissä tapauksissa otettaisi huomioon. Me olemme erittäin suuren paineen alla. Maahanmuuttoviranomaiset joutuvat tekemään tällä hetkellä todella rajusti töitä sekä lainsäädännön että sitten yksinkertaisesti näiden hakemusten käsittelyssä. Uskon, että siksi joitakin asioita on jouduttu lykkäämään.

16.28 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen perheen yhdistämislainsäädäntö on jo nyt valtavan tiukka, ja parhaillaan hallintovaliokunnassa käsiteltävänä oleva hallituksen uusi esitys tekisi perheen yhdistämisestä entistä vaikeampaa, käytännössä mahdotonta. Esityksessä on monia ongelmia niin tulorajojen, alaikäisten aseman, haun määräaikaisten kuin kotouttamisenkin suhteen. Jos ette, sisäministeri Petteri Orpo, ole valmis vetämään tätä esitystänne pois, niin kysyisin: oletteko valmiita hallituksessa neuvottelemaan siitä, että esityksen pahimpiin ylilyönteihin voitaisiin puuttua ja että mahdolliset uudet säädökset tulisivat voimaan määräaikaistena, kuten esimerkiksi Ruotsissa, joka ei ole lähtenyt tekemään pysyvää lainsäädäntöä, vaikka pakolais tilanne on toki koetellut heitäkin?

16.29 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittasitte siihen, että meillä on tiukka lainsäädäntö. Se on siis perua viime hallituskaudelta, jossa vihreätkin olivat mukana. Nyt ne muutokset, joita tehdään, verrattuna tähän aikaan, ovat tiu-

Punkt i protokollet PR 67/2016 rd

kennuksia, mutta niihin kokonaisuuksiin, mitä viime hallituskauden ja edellisen aikana muutettiin, ne ovat jopa suhteellisesti pieniä. Tämä alaikäisten tuloraja on asia, joka kuulostaa pahalta ja ikävältä, mutta siinä on aidosti myöskin lapsen edusta kysymys. Jos tätä tulorajaa ei olisi, niin se voisi silloin motivoida lähettämään henkensä kaupalla alaikäisiä lapsia hakemaan turvapaikkaa. Tästä on kiistatta näkemyksiä, että se voi aiheuttaa erittäin vaikeita ja vaarallisia tilanteita.

16.30 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan jaosto vieraili eilen Kajaanissa vastaanottokeskuksessa, jossa tutustuttiin kaupungin kotouttamistoimintaan, ja siellä nousi esille, että jo näihin nykyisiin perheenyhdistämiskäytäntöihin liittyvät ongelmat vaikeuttavat kotouttamista Suomessa merkittävästi. Huoli oman perheen ja läheisten pärjäämisestä vaikuttaa tänne tulleiden ihmisten työ- ja opiskelumotivaatioon ja myöskin henkiseen hyvinvointiin. Jos tämä hallituksen esitys nyt toteutuu, tulee perheenyhdistäminen vaikeutumaan entuudestaan Suomessa, ja silloin nämä toimeentulovaatimukset Suomessa tulevat myöskin olemaan varsin korkealla tasolla verrattuna moniin muihin eurooppalaisiin maihin. Sisäministeri Orpo, oletteko arvioineet tämän lakimuutoksen vaikutuksia kotoutumiseen Suomessa, ja miksi te ajatte Suomeen toimeentulovaatimuksia, jotka ovat kovempia kuin monissa muissa Euroopan maissa?

16.31 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy edelleen viitata siihen, että nämä toimeentulorajat on tehty vuonna 2013 — vasemmistoliittokin oli silloin hallitusvastuussa — ja niitä ei ole sen jälkeen tarkastettu, eikä niitä rajoja olla tässä yhteydessä tarkastamassa. Niiden soveltamisaluetta laajennetaan, ja se on totta. Maahanmuuttovirasto on arvioinut, että näitä perheenyhdistämishakemuksia jätetään tänä vuonna noin 17 000. Se kertoo siitä, kuinka suurista määristä on kysymys, ja siksi meillä täytyy olla lakimme, meillä pitää olla rajamme. Minä toivon ja uskon, että viranomaiset niiden lakien puitteissa, kun he tekevät päätöksiä ja punnitsevat muun muassa lasten etua, tekevät niin inhimillisiä ratkaisuja kuin on mahdollista. Kotoutumisen kannalta, totta kai, perhe on oleellinen osa, mutta myöskin tämä asia pitää nähdä niin päin, että se turvattu toimeentulo, työ perheenyhdistäjällä on. Tämä on erittäin tärkeä edellytys sille, että kotoutuminen voi koko perheeltä lähteä käyntiin.

16.32 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä Kari oli viitanut todellakin tapaukseen, joka on tehty lain mukaisesti, lain, jota vihreät ovat olleet säätämässä. Minun kysymykseni on: aikooko hallitus puuttua niihin tapauksiin, joissa turvapaikanhakija-statuksella oleva henkilö matkustaa kotimaahansa vaikka toistuvasti, esimerkiksi lomailemaan? Meillähan laki kuitenkin jo sallii sen, että siinä tapauksessa voitaisiin tämä oleskelulupa perua.

16.33 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joka-inen päätös tehdään yksilöllisesti ja perustuu yksilöllisiin kuulemisiin ja haastatteluihin. Jos niissä ilmenee, että henkilö on matkustanut kotimaansa ja Suomen väliä, niin uskon, että sillä on suuri vaikutus silloin siihen turvapaikkapäätökseen. Mutta nämä ovat yksilöllisiä käsittelyjä, ja siitä ei voi yksiselitteistä linjaa vetää muuta kuin että maalaisjärkikin sanoo, että silloin turvan tarve ei voi kovin suuri olla.

Punkt i protokollet PR 67/2016 rd

16.33 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! YK:n lasten oikeuksien julistus ja muut kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet painottavat tosiaankin lasten etua ja sitä, että pääsääntönä pitäisi olla se, että lapset voivat olla yhdessä perheensä kanssa. Myös THL:n uusi tutkimus osoittaa sen, että turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien kotoutuminen vaikeutuu, jos he eivät saa olla yhdessä perheensä kanssa Suomessa. Se aiheuttaa ahdistusta ja masennusta. Erityisesti lapset ja naiset hylätään kriiseissä sodan jälkeisiin, ja sivistysvaltio ei voi niin tehdä.

Arvoisa puhemies! Näitä lakeja on ennenkin kiristetty, ja tämä ilmapiiri on mennyt pakolaisten kannalta kielteisempään suuntaan, mutta se, mikä tässä on aivan uutta, niin tulo-rajot ei ole ennen ulotettu pakolaisiin eli toissijaiseen suojeluun ja turvapaikan saaneihin muutoin kuin niiden perheiden osalta, jotka on perustettu tänne tulon jälkeen. Te olette tekemässä tästä poikkeuksesta nyt pääsääntöä, ja nämä epäinhimilliset tapaukset yleistyivät. Te vetositte tässä nyt EU:n minimilainsäädäntöön. EU-direktiivi asettaa minimitason. Kysynkin, arvoisa puhemies: oletteko te, ministeri Orpo, sitä mieltä, että Suomen hallituksen ja teidän oma moraalinne on yhtä alhainen kuin (Puhemies koputtaa) Unkarin pääministeri Orbánin linja (Välihuutoja) ja sille tasolle pitää alentua?

16.34 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orbánin linja ei ole Orpon linja. Siis minä en ole sanonut, että mennään EU:n minimitasolle. Mielestäni oleellisin vertailukohta on silloin Pohjoismaat, ne, joiden kanssa (Mika Niikko: Juuri näin!) me olemme aidosti siinä maajoukossa, josta turvapaikanhakijat hakevat turvaa. Käsitteäkseni Orbánin maa ei ole kovinkaan suosittu turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Kiintiöpakolaisille ja turvapaikan saaneille on perheenyhdistäminen mahdollista ilman tulo-rajot, kun sen tekee kolme kuukautta sen jälkeen, kun on saanut päätöksen, eli sitä ei tehdä mahdottomaksi.

Arvoisa puhemies! Kyllä meidän täytyy kuitenkin kaiken tämän keskellä muistaa se, millaisen muuttopaineen alla Eurooppa ja Suomi oli viime vuonna. Silloin se tuli aivan ilmiselväksi. Tässäkin salissa monta kertaa puhuimme siitä, että meidän täytyy katsoa näitä niin sanottuja vetotekijöitä, jotta meidän turvapaikkakriteeristömme on suunnilleen samalla tasolla kuin erityisesti Pohjoismaiden. Tämä on se linja, jonka me olemme joutuneet valitsemaan tässä, ja edelleen me teemme kaikkemme, (Puhemies koputtaa) jotta Euroopassa (Puhemies: Ja aika!) löydetään yhtenäiset kriteerit.

16.36 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Julkisuu-
dessa esillä olevan irakilaisperheen tapaus on varmasti perheen näkökulmasta kohtuuton ja epäinhimillinen. Tämä tapaus perustuu voimassa olevaan lakiin, joka tältä osin on säädetty vuonna 2010. Sitä esittivät vihreät hallituksessa ollessaan. Sen hyväksyivät vihreät yksimielisesti eduskunnassa ollessaan. Yksikään vihreä kansanedustaja eduskunnassa ei, toisin kuin vihreät nyt valheellisesti antavat ymmärtää, ole tätä lakia vastustanut. (Välihuutoja — Vasemmalta: Oho!)

Täällä korostetaan sitä, että on lapsen etu olla yhdessä perheensä kanssa. Niinpä kysyn, ministeri Orpo: Onko teidän mielestänne lapsen etu, että me rohkaisisimme esimerkiksi Somaliassa tai Afganistanissa tai Irakissa olevia perheitä lähettämään lapsensa vaarojen tielle halki Afrikan, halki Lähi-idän Suomeen sillä motiivilla, että automaattisesti sen jälkeen koko perhe pääsisi myös Suomeen? Onko tällaisen toiminnan rohkaiseminen lapsen etu? (Eduskunnasta: Hyvä kysymys!)

Punkt i protokollet PR 67/2016 rd

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Zyskowicz, sanavalintanne eivät kaikilta osin olleet aivan sopivia tähän saliin.

16.37 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ole oikein tehdä lainsäädäntöä, joka rohkaisisi tällaiseen. Mielestäni meidän täytyy tämäkin pystyä ääneen toteamaan. Vielä haluaisin todeta sen, että kun puhumme lapsen oikeuksista ja jopa YK:n lapsen oikeuksien julistuksesta, niin kyllä minä luotan suomalaisen viranomaiseen ja oikeusvaltiokäytäntöön niin paljon, että kun me olemme tämän oman lainsäädäntömme tuoneet, niin siitä myöskin huolehditaan, siitä pidetään kiinni. Jos joku on tyytymätön, niin hänellä on oikeus valittaa näistä tuomioistuimiin, niin kuin nyt julkisuudessaakin ollut perhe oli tehnyt. Sitä kautta me varmistamme sen, että oikeusvaltioperiaate Suomessa toteutuu.

16.37 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle on ollut täysin selvää ja toivottavasti se on selvää myös edustaja Zyskowiczille, että kukaan ei ole antanut sellaista kuvaa, etteikö 2010 hyväksytty laki ole hyväksytty eduskunnassa yksimielisesti lopullisessa käsittelyssä. Me olemme vain sanoneet, että siinäkin laissa on jo ongelmia, nykytilassa on ongelmia. Näin ollen ei ole syytä tehdä lisäkiristyksiä tilanteessa, jossa on selvitettävä, onko meidän nykyllä lainsäädäntömmekään kaikilta osin lasten oikeuksien mukainen. On vain rehellistä myöntää, että puolue on voinut joutua tekemään semmoisen kompromissin, josta se itsekin epäilee, onko se oikeudenmukainen. Toivon tätä myös koottomukselta.

Arvoisa puhemies! Nyt se suuri kysymys on se — kun meillä on tilanne, jossa tosiasiasa perheenyhdistämistä joutuu hakemaan siellä Ankaran suurlähetystössä ja siellä on pitkät jonot — että eivät nämä naiset ja lapset ehdi edes käsittelyaikojen puitteissa jättämään sitä anomustaan, jotta he voisivat olla sen kolmen kuukauden piirissä ja välttää tulorajat jatkossa. Kun perheenyhdistäminen tälläkin hetkellä on niin vaikeaa, niin miksi olette tekemässä tästä poikkeuksesta eli tulorajoista pääsääntöä (Puhemies koputtaa) ennen kuin edes nykykäytännön ongelmat on selvitetty?

16.39 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä on kiistatta ongelma, jos meillä ovat lähetystöt joiltakin osin niin ruuhkautuneita, että näiden kolmen kuukauden puitteissa ei pysty perheenyhdistämishakemusta täyttämään, ja mielestäni tähän meidän pitää kiinnittää huomiota. Se kolme kuukautta ei ole siinä kiusallaan, vaan se on nimenomaan mahdollisuus. Se on se aikaikkuna, jonka puitteissa perheenyhdistämistä voi hakea, ja mielestäni tämä asia on syytä käydä läpi.

Frågan slutbehandlad.